This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

HARVARD LAW SCHOOL
LIBRARY

Netherlands 4

VEREENIGING TOT BEOEFENING

VAN OVERIJSSELSCH REGT EN GESCHIEDENIS.

(176)

VERSLAG VAN DE HANDELINGEN

DER

50

VIJFTIGSTE VERGADERING,

gehouden te Zwolle den 17 Augustus 1882.

GEDRUKT TE ZWOLLE, BIJ

DE ERVEN J. J. TIJL.

1 8 8 2.

Forty

VERSLAG VAN DE HANDELINGEN DER VIJFTIGSTE VERGADERING DER VEREENIGING TOT BEOEFENING VAN **Overijsselsch Regt en Geschiedenis**, GEHOUDEN TE ZWOLLE, DEN 17^{en} AUGUSTUS 1882.

TEGENWOORDIG DE HEEREN:

Mr. J. C. Bijsterbos, *Voorzitter*, mr. R. E. Hattink, *Secretaris*, . G. Wicherlink, mr. J. I. van Doorninck, mr. A. A. W. van ulften Palthe, mr. E. N. F. Heerkens, J. van Deventer H.Az., . C. H. J. Persille, mr. J. H. Geertsema, dr. A. van Doorninck, E. R. E. Brants, jhr. mr. G. J. C. Schimmelpenninck, H. J. ı Opstall, J. Hogeman, mr. M. Sichterman, mr. J. van Setten, A. J. Dijckmeester, H. A. D. I. baron van Haersolte van Zuthem, . G. W. baron de Vos van Steenwijk, jhr. mr. G. C. Junius van nert, J. D. van Hasselt, mr. H. W. J. van Marle, mr. P. J. G. . Diggelen, mr. A. F. Vos de Wael, J. R. Meesters, mr. G. E. ı de Wael, G. J. G. de Vidal de St. Germain, mr. P. C. A. Sichnan, mr. G. F. M. Pathuis Cremers, C. B. H. Roijer, mr. R. C. uwenhuijs, A. Déking Dura, mr. D. van Laer, O. A. Spitzen, B. W. A. E. baron Sloet tot Oldhuis, J. H. W. Lamberts, L. E. 'kes, mr. A. J. van Riemsdijk, mr. E. E. van Riemsdijk, F. P. A. legen, jhr. E. J. J. S. von Bönninghausen, mr. J. Gratama, mr. J. Storm Buijsing, mr. L. J. Vos de Wael, mr. G. D. Jordens, A. C. de Raaijdt, H. G. P. van der Biesen, N. A. Cramer, mr. G. A. baron Sloet tot Oldhuis, F. G. van Pesch, mr. R. G. Phion, A. J. Nijland, mr. A. van Naamen van Eemnes, en later J. C. Roosenburg en dr. C. Mensinga.

De Voorzitter opent de vergadering, onder mededeeg, overeenkomstig art. 9 van het reglement van de zondere omstandigheden, waarom het Bestuur het

wenschelijk heeft geacht de vijftigste vergadering vroeger te houden, zijnde gelegen in de opening der Geschiedkundig-Overijsselsche Tentoonstelling op heden.

Als nieuwe leden worden voorgesteld: door het Bestuur de heeren L. H. A. de Chalmot, inspecteur der posterijen, dr. C. Mensinga, leeraar aan het gymnasium, mr. J. C. Roosenburg, advocaat en procureur, wonende te Zwolle, A F. graaf van Rechteren Limpurg van Almelo, lid der Provinciale Staten van Overijssel, te Ambt Almelo, A. baron van Dedem van den Berg, lid der Tweede Kamer, te Dalfsen, dr. H. J. A. M Schaepman, lid der Tweede Kamer, te Rijsenburg, en J. H. Hofman, R. K. priester en pastoor te Everdingen, en door den heer van Opstall de heer G. H. Immink, geneesheer te Rijssen.

Met algemeene stemmen worden deze heeren als leden verkozen, terwijl de heeren dr. C. Mensinga en mr. J. C Roosenburg, ter vergadering verschijnende, verklaren het lidmaatschap aan te nemen.

De Voorzitter houdt daarna eene openingsrede, aan de geschiedenis der Vereeniging gewijd, welke hier volgt:

Overal en ten allen tijde, kan men wel zeggen, heeft de gewoonte bestaan om geboortedagen feestelijk te herdenken en daarvan dagen van vreugde en blijdschap voor zich en zijne betrekkingen te maken. Die gewoonte houd ik voor zoo algemeen gevestigd, dat ik verzekerd ben dat ze bij ons alle in onzen jongeren leeftijd de bron van de zoetste en genoegelijkste gewaarwordingen en in latere jaren die van de aangenaamste, al is het ook eenigzins weemoedige herinneringen is geweest.

Langzamerhand en vooral in den laatsten aan vreugdefeesten zoo rijken tijd heeft men die gewoonte ook op

genootschappen en vereenigingen toegepast en daarvan het voortdurend bestaan, al is het nog niet jaarlijks, dan toch voor grootere tijdvakken van eéne geheele, halve of vierde eeuw meer bepaald herdacht.

Om dit ook thans voor deze Vereeniging te doen, nu ze haar eerste vierde gedeelte eener eeuw heeft doorloopen, daartoe besloot Uwe buitengewone vergadering in het afgeloopen voorjaar gehouden. Als een onderdeel van hetgeen men voor dezen herinneringsdag bepaalde, werd vastgesteld, dat op deze hare vijftigste vergadering met eenige woorden de oprigting der Vereeniging en hare lotgevallen gedurende haar vijfentwintigjarig bestaan zouden worden herdacht.

Die taak is door Uw bestuur aan mij opgedragen; niet omdat mij de geschiktheid daartoe werd toegeschreven, maar omdat ik het voorregt heb één der zeer weinige leden te wezen, die haar in haar ontstaan en gedurende haren levenskring voortdurend hebben kunnen gadeslaan.

Wanneer ik mij thans van die taak naar vermogen tracht te kwijten, roep ik Uwe welwillende toegefelijkheid in; eene toegefelijkheid, die ik te meer zal behoeven, dewijl het onderwerp, uit den aard der zaak reeds zeer dor en weinig boeijend, voor U bovendien het voorregt der nieuwheid in meerdere of mindere mate moet missen.

Alvorens nu over te gaan tot de bespreking van het ontstaan onzer Vereeniging en van het doel, dat ze zich van den aanvang af heeft voorgesteld, veroorlove men mij een enkel woord te zeggen over de wijze, waarop Overijssel tot een afzonderlijk gewest is gevormd en over den invloed, die dit op hare geschiedenis en de bewerking daarvan moest hebben.

Na het uiteenvallen van het Romeinsche rijk geraakte Overijssel eerst geheel onder de Saksen, misschien in het westen en zuiden voor een klein gedeelte onder Friezen en Franken Bij de onderwerping der Saksen door Karel den Groote werd het geheel ingelijfd bij het Karolingische rijk, waarvan het in het algemeen het lot deelde, zoodat bij het uiteenvallen in steeds minder en minder zamenhangende deelen en bij het ontstaan der superioritas territorialis en de daarmede verbondene steeds klimmende zelfstandigheid der territorien eindelijk geheel Overijssel onder het landsheerlijk gebied der Utrechtsche bisschoppen kwam, waarbij de betrekking dier Bisschoppen tot de afzonderlijke deelen, naarmate van de verschillende wijze van aankomst, evenwel geheel onderscheiden en verschillend konde wezen.

Zoo werd dan Overijssel een afzonderlijk bestanddeel van het Utrechtsche bisdom (het Oversticht) en ging bij de overdragt van de wereldlijke magt der Utrechtsche kerkvorsten in 1528 op Karel V over, om een afzonderlijk deel van diens staten onder hem en zijnen zoon uit te maken. De afval van Spanje deed Overijssel als een afzonderlijk zelfstandig gewest tot de Vereenigde Republiek toetreden, na wier ondergang het opvolgelijk een niet zelfstandig deel van de Bataafsche Republiek, van het Koningrijk Holland, van het Fransche Keizerrijk en eindelijk van het Koninkrijk der Nederlanden uitmaakte.

Bij dit alles moet men steeds in het oog houden, dat hoofdzakelijk sedert en onder de Bisschoppen allerhande inrigtingen van kerkelijken en wereldlijken aard, en onder deze laatste vooral de steden, met name de drie grootere, een steeds meer zelfstandig bestaan hadden verkregen, dat, onder het Oostenrijksch-Spaansch be-

stuur voortgezet, vooral onder de Republiek in kracht toenam en eerst onder de latere bestuursvormen in het algemeene opging en opgenomen werd.

Tengevolge van het aanvankelijk geheel gemis van vereeniging der afzonderlijke deelen, die eerst later ontstond, kon er geen sprake wezen van ééne geheel Overijssel in allen deel omvattende geschiedenis, maar kon daarbij alleen van de geschiedenis van één of meer dier onderdeelen de vraag wezen. Werd een dier zelfstandige onderdeelen van kerkelijken of wereldlijken aard het voorwerp van geschiedkundige beschouwing, dan gaf dit aanleiding en oorsprong aan de geschiedenis eener kerkelijke inrigting, zooals bijv. in het Chronicum Montis S^tae^ Agnetae, Chronicum Windeshemense enz., of aan geschiedwerken over steden, als Dumbar, Kerkelijk en Wereldlijk Deventer; Revius, Daventria illustrata; Moonen, Chronijk van Deventer; v. Hattum, Geschiedenis van Zwolle; Moulin, Kamper Kronijk en andere.

Behalve enkele vroegere meer kronijkmatige proeven, behalve de opvolgende meer uitvoerige aanteekeningen van v. Mierlo en Nagge, vallen eerst in het laatst der vorige eeuw pogingen om Overijssel in haar geheel te beschouwen, eerst bijna uitsluitend uit een staatsregtelijk oogpunt bij Pestel en Bondam in hunne academische handleidingen voor het staatsregt der Republiek, later in den Tegenwoordigen Staat van Overijssel van Dumbar, die geographische en andere opmerkingen tevens opnam.

Geschiedkundige beschouwingen over die tijdsgedeelten van Overijsselsche geschiedenis, waarin Overijssel niet op zich zelf stond, zooals voor en gedurende de Bischoppelijke tijden, het Spaansche bewind, de Bataafsche Republiek en daarop volgende besturen moesten uit den

aard der zaak in den regel veelal eene plaats vinden in de werken, die de geschiedenis behandelen van die staten en rijken, waarvan Overijssel toen een onderdeel uitmaakte, met name van het oude Duitsche Keizerrijk, de Bataafsche Republiek het Koningrijk Holland en het Koningrijk der Nederlanden.

Meer bijzondere onderwerpen en onderdeelen uit de Overijsselsche geschiedenis werden afgehandeld in een onnoemelijk aantal van pamfletten, brochures, zoogenaamde deductiën en advijzen, of in meer opzettelijk wetenschappelijke werken, als: Racer, Overijsselsche Gedenkstukken; zijne Almelosche Oudheden; Bondam, Onuitgegeven stukken, en andere. Alle die werken, die voor zoover ze van bepaald geschiedkundigen aard waren, aanvankelijk eene geheel kronijkmatige natuur vertoonen, onderscheidden zich, toen ze dien vorm verlieten, in geest en wijze van bewerking niet van zoodanige, die de overige gedeelten van ons vaderland betroffen. Een karig en weinig critisch gebruik van echte bronnen treft ons overal; slechts in eenigen en daaronder vooral in die der beide Dumbar's en Racer waait een betere geest, ongeveer zooals men die aantreft in de algemeenere werken van Bondam en Kluit.

Inmiddels was na den ondergang van het Fransche rijk van Napoleon, in Duitschland vooral door toedoen van von Stein en met hem verwante geesten, in Frankrijk door Guizot en zijne vrienden, in Belgie door Gachard eene meer critische en onmiddelijk op de bronnen steunende beoefening der geschiedenis in zwang gekomen, die ook in ons land gretig werd opgenomen en waarin ook nog laatstelijk de Engelsche regering is begonnen te deelen.

Overijssel bleef niet gesloten voor die beweging; het

gewestelijk archief ontving in 1837 zijnen eersten archivaris, den onvermoeiden Mr. J. van Doorninck; de stedelijke archieven van Deventer en Kampen werden opengesteld, nadat hun een begin van onderzoek en bewerking was ten deel gevallen; het laatste bekwam een archivaris.

De op die wijze opgewekte geest gaf aanleiding, dat men een gemeenschappelijk orgaan zocht en vond in 1836 in den Overijsselsche Almanak voor Oudheid en Letteren, die, hoewel niet uitsluitend voor geschiedenis alleen bestemd, gedurende twintig jaren een vereenigingspunt was voor allen, die zich met de Overijsselsche geschiedenis onledig hielden.

Het is onnoodig het vele nuttige en degelijke te vermelden, dat door dit jaarboek is geleverd; het is gewis nog in aller handen en geheugen.

Onderscheidene oorzaken hadden evenwel in den laatsten tijd het bestaan van dit jaarboek bedreigd en daaronder niet het minst, dat het aantal der medearbeiders door de jaren zeer was verminderd. Geene verwondering baarde het dus, toen in 1855 het besluit werd genomen om de uitgave te staken. Maar, kwam dit berigt niet geheel onverwacht, het leedwezen en de teleurstelling bleken toch bij velen groot en levendig. Inzonderheid was dit het geval bij een vijftal [1]), dat, juist ter gelegenheid van de vergadering der Provinciale Staten te Zwolle bijeen, in vriendschappelijke bespreking naar een middel zocht om de laatstelijk opgewekte zucht voor Overijsselsche geschiedenis levendig te houden, zoo mogelijk aan te wakkeren en er eene meer vaste en blijvende rigting aan te geven. Spoedig was er

[1]) Mr. G. Dumbar, mr. J. N. I. Heerkens, mr. A. A. W. van Wulfften Palthe, mr. G. A. IJssel de Schepper en de spreker.

eenstemmigheid over het middel daartoe, dat men in het vormen eener Vereeniging meende te vinden, die het middenpunt zou worden voor gezamenlijke werkzaamheid tot het opsporen en bekend maken van alles, wat tot de geschiedenis van Overijssel betrekking konde hebben.

Onderscheidden zich vroegere tijden door geheimhouding van alles, wat tot de officieele geschiedenis behoorde, sedert de geheel veranderde inrigting van staat en maatschappij zag men in de oude oorkonden slechts getuigen van vroegere toestanden en denkwijze, maar geene titels en bewijzen van regten of voorregten, die angstvallig voor het oog van mogelijke belagers moesten worden geheim gehouden.

De archieven van het gewest en van één der drie grootere steden werden onder het opzigt van een daarover gestelden ambtenaar toegankelijk gemaakt en volledige registers daarop voorbereid. De Vereeniging zoude de aandacht op die en dergelijke bewaarplaatsen gevestigd houden en zooveel in haar vermogen lag, de openbaarmaking daarvan trachten te bevorderen.

Eene andere hoofdgedachte der Vereeniging bestond daarin, dat de beoefening van het vroegere Overijsselsche regt een groot deel van haren werkkring zoude uitmaken.

Het regt der Saksen, die ten slotte de blijvende bevolking van bijna geheel Overijssel uitmaakten, moge oorspronkelijk, evenals bij de overige Germaansche stammen, zijn' grond en oorsprong hebben gehad in volksgewoonte en bepaalden volkswil: sedert zij door Karel den Groote overwonnen onder het Karolingische rijk waren gebragt, werd het regt, voor zoover het tot het staatsbestuur en het strafregt betrekking had, door de Keizers vastgesteld, in sommige zaken met toestem-

ming van het volk. Voor zoover aangaat, wat wij het burgerlijk regt noemen, bleef daarvan de volksgewoonte de bron.

Die gewoonten werden ook bij latere ontwikkeling door uitbreiding van maatschappelijke toestanden en betrekkingen als het ware mede ontwikkeld, bevestigd en geconstateerd door de beslissingen en uitspraken, die ingeval van verschil, door het volk zelf of sommige daaruit aangewezen personen (de latere schepenen) onder voorzitting en onder de leiding van een landsheerlijken ambtenaar (graaf, schout) werden gegeven

Zoolang nu die landgeregten algemeen bleven bestaan, kon in die regtsgewoonten niet ligt eene groote verscheidenheid geboren worden, maar toen de steden ontstonden, waaraan de landsheer, onder afscheiding van het algemeene landgeregt, afzonderlijke en zelfstandige regtspleging toestond, kon het niet uitblijven of bij de zeer snelle, groote en onderscheidene ontwikkeling en de uitleenloopende belangen dier steden, ontstonden allengs tal van onderscheidene regtsbepalingen, onderscheiden reeds tusschen gemeene land en steden, en nog weer onderscheiden bij schier iedere dier laatsten.

Dat onderlinge verschil moest nog meer toenemen, toen de steden het regt verwierven om den in hare teregtzittingen voorzittenden landsheerlijken ambtenaar (schout) zelve te kiezen, waardoor de mogelijkheid van gelijkvormigheid door tusschenkomst van het ééne, hoogste gezag werd weggenomen.

Bedenkt men nu, dat daarbenevens nog tal van zelfstandige marken, polders, hoven bestonden, die met echt Germaansche antonomie hare eigene regtsbepalingen maakten en dat kerk en leenstelsel in velerlei opzigt kerkregt en leenregt toepasten, dan zal men zich

kunnen voorstellen, dat ook nog onder de Republiek eene verscheidenheid van tal van regtsbepalingen bestond, waarvan men zich in de tegenwoordige maatschappij moeijelijk eenige voorstelling kan maken.

Wanneer men de moeijelijkheden uit die verscheidenheid voortspruitend zich voor oogen stelt en daarbij bedenkt dat de wetenschappelijke opleiding der toekomstige regtsgeleerden vroeger, behoudens hetgeen voor kanoniek- en leenregt werd gedaan, zich uitsluitend tot het Romeinsche regt bepaalde, dan kan het geene verwondering baren, dat van wetenschappelijke beoefening van ons oud regt, meer op Germaanschen grondslag steunende, bijna geen sprake kon wezen.

De regtsgeleerden en door hen voorgelicht de regeringen bepaalden zich tot het bijeenbrengen van regtsbepalingen, ieder in zijn kring. Zoo ontstonden voor Overijssel eerst de bijzondere verzameling van Winhoff in de eerste helft der 16e eeuw en later de onderscheidene codificatien van het landregt, waaronder die van 1724 eene eerste plaats bekleedt en die dan ook in Nessink en Racer voor een klein gedeelte ware exegeten en commentatores vond. Behoudens de behandeling van punten uit het landregt door sommige jeugdige regtsgeleerden vooral in de vorige eeuw in hunne dissertatiën ondernomen, schijnen zich de overige regtsgeleerden bepaald te hebben tot het verzamelen van advijzen en uitspraken, die dan ook in grooten getale afzonderlijk of met het landregt vereenigd in handschrift voorkomen.

Ook in de steden bepaalde zich de beoefening van de onderscheidene stadregten hoofdzakelijk tot het bijeenbrengen van de steeds aangroeijende menigte van regtsbepalingen. Van tijd tot tijd kwamen wel hier en

daar, hetzij op openbaar gezag, hetzij door toedoen van bijzondere personen, bepaalde codificatien of verzamelingen tot stand, zooals in Zwolle, Deventer, Kampen, Steenwijk, maar ook hier bepaalde men zich wijders tot datgene, wat het onmiddelijke gebruik vorderde, d. i. men verzamelde de regtsbepalingen en teekende hoogstens daarbij vroegere beslissingen aan.

Schoon nu de vorming der Bataafsche Republiek in geringere mate; daarna de oprigting van het Koningrijk Holland, vooral door zijn Wetboek Lodewijk, reeds sterker; nog meer echter de inlijving in het Fransche Keizerrijk en de invoering van diens inrigtingen en wetgeving en eindelijk het tot stand komen van het Koningrijk der Nederlanden alle die onderscheidene oude regten ophieven en afschaften, bleven ze evenwel in steeds verminderende mate in vele opzichten invloed uitoefenen en kunnen zelfs nu nog niet gacht worden geheel buiten toepassing te zijn.

Bij de oprigting onzer Vereeniging stond echter in dit punt op den voorgrond vooral de gedachte, dat zonder bekendheid en beoefening der oude regten eene juiste kennis van Overijssels geschiedenis en vroegere toestanden geheel onmogelijk moet zijn en dat alzoo de beoefening daarvan mede een hoofddoel der Vereeniging behoort uit te maken.

Op die grondslagen nu stelden de oprigters voor de nieuw in het leven getredene Vereeniging eene wet vast, waarin, naast eene meer uitvoerige omschrijving van haar doel en haren werkkring, slechts zeer weinige vaste regelen werden opgenomen.

Daarop noodigden zij onder toezending dier wet een vijftigtal van hen, die men in de eerste plaats bereidwillig achtte tot medewerking, uit om tot de Vereeni-

ging toe te treden, te Zwolle zamen te komen en de belangen te bespreken der, zoo men hoopte, alsdan aanzienlijk uitgebreide Vereeniging. De toetreding en de opkomst overtroffen ver de gekoesterde verwachting en bewezen, dat de opgerigte Vereeniging aan eene werkelijke behoefte, aan een wezenlijk verlangen beantwoordde. Het aantal der toegetreden leden klom in 1857 tot veertig Dat ledental, uit den aard der zaak zeer afwisselend, bedroeg in zijn geheel tot op heden reeds 255, waarvan thans nog tot deze Vereeniging behooren.

Hare statuten werden bij Kon. besluit van 5 Junij 1877 (no. 9) goedgekeurd, waardoor zij van dien dag gerekend voor een tijdvak van 29 jaren en 11 maanden als wettelijk erkend regtspersoon is opgetreden.

Overeenkomstig het bepaalde bij hare statuten hield de Vereeniging telken jare twee algemeene vergaderingen, waarop hare gewone huishoudelijke belangen werden geregeld. Het grootste deel echter dier vergaderingen werd gebezigd tot bespreking van onderwerpen tot haren werkkring behoorend en waarvan voor elke vergadering afzonderlijk een verslag aan de leden wordt medegedeeld. Voor meer uitvoerige behandeling van enkele dier onderwerpen werd bestemd eene verzameling van Verslagen en Mededeelingen, waarvan reeds twaalf stukken zijn gedrukt en het dertiende wordt voorbereid. Eindelijk werden tal van oude geschriften, vooral oudere, ongedrukte kronijken en regtsbronnen en onder deze laatste vooral stad-, dijk- en markeregten door de Vereeniging in druk uitgegeven.

In den beginne was men uitgegaan van het denkbeeld om de behandeling van de afzonderlijke deelen van den algemeenen werkkring op te dragen aan bepaalde leden

tot commissien vereenigd, die dan vervolgens hunne bevinding aan de algemeene vergadering zouden mededeelen. De omstandigheid evenwel, dat het gedeelte van den dag der vergadering, dat vooral voor de op verwijderde afstanden wonende leden beschikbaar bleef, zoo uiterst gering slechts konde wezen, liet geene genoegzame tijdruimte over om in die commissien zamen te komen. De commissoriale behandeling geraakte dus bijna geheel in onbruik; die behandeling ging aan de vergadering over, die op hare beurt het meeste (en daaronder de zorg voor alles, wat de Vereeniging wenschte uitgegeven te zien) allengs bijna geheel aan het Bestuur overliet. Het Bestuur, hoe ook gevleid door een vertrouwen, waardoor zijne medeleden zich vrijwillig de deelneming aan het meerendeel der werkzaamheden ontzegden, mag zich evenwel op den duur die zelfopoffering niet laten welgevallen en zal dan ook bereid gevonden worden om, even onzelfzuchtig als zijne medeleden, aan deze het hun toekomende aandeel in die werkzaamheden wederom voor het vervolg over te laten.

Volledig op te geven alle de onderwerpen, waarmede zich de Vereeniging onledig hield, is niet doenlijk; het aantal der belangrijke zaken in ieder der beide deelen, die ze zich ter beoefening had voorgesteld en die afwisselend de aandacht der leden tot zich trokken, is daartoe te groot. Ik zal mij moeten bepalen tot de opnoeming van de voornaamste daarvan. Om dat overzigt eenigzins althans gemakkelijk en duidelijk te maken zal ik, met vooropstelling eener onderscheiding der beide hoofddeelen, t. w. Overijsselsche Geschiedenis en Overijsselsch Regt, trachten bij elk dier deelen eene zekere rangschikking in acht te nemen.

En wat dan Overijsselsche Geschiedenis aanbelangt, verdient in de eerste plaats vermelding hetgeen behandeld is ten aanzien van de archieven en de daarin voorhanden bronnen voor geschiedenis en regt beide.

Meer of minder uitvoerig werd gehandeld over de archieven in het algemeen en over de geschiktste wijze om die te rangschikken en te catalogiseeren; evenzoo over de geschiedenis van het provinciaal archief, ook met het oog op de allerlaatste inrigting daarvan. De archieven van Ootmarsum en Oldenzaal werden besproken, geregelde registers daarop vervaardigd en uitgegeven. Gelijk register op het archief van Hasselt is reeds ter perse en voor Goor in bewerking. Opgaven werden gedaan omtrent het oud archief der voormalige regtbank te Deventer en over het Chartularium van Bethlehem en Bergklooster.

Nadat lijsten van bij Dumbar, Bondam, Racer en Lacomblet voorkomende Overijsselsche charters waren overgelegd, werd eene verzameling gemaakt van opgaven betrekkelijk Overijsselsche charters, die reeds gedrukt hier of elders voorkomen. Die verzameling wordt voortgezet om aanvankelijk als voorlooper te kunnen dienen voor een Overijsselsch oorkondenboek, dat eerst dan ter hand zal kunnen worden genomen, wanneer alle Overijsselsche archieven, althans die van Deventer en Zwolle, even volledig en in bijzonderheden zullen zijn gecatalogiseerd, als zulks voor het provinciale en Kamper archief reeds is geschied of wordt voortgezet.

Wat de eigenlijke geschiedenis van Overijssel aanbelangt, vergunne men mij, bij de onmogelijkheid om alles op te noemen, mij tot eenige punten te bepalen en wel eerst tot zoodanige, die betrekking hebben op het geheele gewest, om dan te treden tot die, welke de drie hoofddeelen van dat

gewest: Vollenhove, Salland en Twenthe aangaan, terwijl ik zal pogen ook bij elk dezer eenige orde te betrachten naarmate van de afzonderlijke daartoe behoorende steden en plaatsen. Aan het slot hiervan zal ik nog dat deel onzer werkzaamheden te bespreken hebben, wat tot penning-, wapen- en geslachtkunde of tot andere geschiedkundige onderwerpen betrekking heeft.

Wat Overijssel in het algemeen aangaat, behandelde men hare vorming en daarbij tevens den ouden toestand van Salland. Door de uitgave van het Liber Officiatorum Domini Frederici de Baden meende men licht te spreiden over de administrative inrigting in de laatste tijden der bisschoppelijke regering, evenals men later een overzigt der verdeeling van Overijssel in schoutambten, marken enz. omstreeks het midden der 18e eeuw vervaardigde. De gebeurtenissen van het einde der 16e eeuw en de laatste inval der Spanjaarden in 1622 maakten een onderwerp van beschouwing uit.

Omtrent het kwartier van Vollenhove vermeld ik de oorlogen der Bisschoppen met de West-Stellingwervers; de heeren van Kuinre en de regten door Herman van Kuinre geschonken aan Urk en Emmeloord; het St. Antonijs-gilde te Kuinre; het vroegere kerkdorp Nagele; de Clemenskerk te Steenwijk; de Arembergergracht; de klokken te Vollenhove; de beker van Zwartsluis; Staphorst als kolonie van Dickninge; Gerrit Jacobs van Rueveene en de betrekking tot de kerk te Ruinen.

Voor Twenthe dient in de eerste plaats vermeld, dat werden gedrukt twee nog onuitgegeven hoofdstukken van den Tegenwoordigen Staat van Overijssel over Almelo, Vriesenveen en het oude Graafschap Goor. Van Almelo werd het huis en de kerk afzonderlijk besproken, zoomede de charters van het klooster aldaar. Door de

uitgave van het Registrum Johannis de Locheme, voorafgegaan door het leven van den eersten prior van Albergen en gevolgd door eenige aanteekeningen over de laatste lotgevallen van dat klooster wordt een vrij aanschouwelijk beeld gegeven van het kloosterleven en den landelijken toestand in Twenthe in de eerste jaren der 16e eeuw.

Over Oldenzaal kwam in behandeling een besluit van Bisschop Philips, waarbij haar een deel harer stadregten werd ontnomen, de oorsprong en opkomst van het kapittel, de grenzen van haar wigbolt, het Oldenzaalsche Veen en het stichtingjaar der kerk van St Plechelmus. De kerkelijke geschiedenis van Tubbergen, evenals de godsdienstovergang van Braemcamp, pastoor te Rijssen, werden behandeld, zoomede de inkomsten van St. Pieter te Utrecht uit Twenthe getrokken, de Hunneborg, de hof Elvetre of Monnikhof, en de oude deuren uit het voormalig slot Saasveld.

Salland zelf in zijn geheel beschouwd is het onderwerp van het door de Vereeniging uitgegeven Register van 's Konings vianden in Salland, een ruime bron voor de kennis van het grondbezit tijdens het uitbarsten van den opstand tegen Spanje, maar misschien minder betrouwbaar voor de kennis van de gezindheid der ingezetenen.

De stad Zwolle leverde stof genoeg voor vele onderzoekingen, als de stadbrief, die met aanteekeningen voorzien werd afgedrukt, evenzoo de Ordinarius; de St. Michaelskerk met den voor velen raadselachtigen steen in de buitenmuur aan de oostzijde; de oude marke van Zwolle en de uitspraak van Bisschop Frederik over de hem daarin toekomende hoeven; de hof te Zwolle; het thans gedrukte overgebleven gedeelte der

kronijk van Gerard Coccius; Thomas à Kempis, zijne afbeeldingen en een oude Nederlandsche codex zijner Imitatio; de oprigting en statuten van het Collegium fraternitatis der regtsgeleerden en praktizijns te Zwolle, de Abtsbekers.

Van meer bepaald Deventersche onderwerpen kwamen in aanmerking de oudste Kameraarsrekeningen, de straatschepenen, eene weinig bekende uitgave van Moonen's kronijkje en een onbekend fragment eener Overijsselsche kronijk van zijne hand; de St. Lebuinuskerk; het portret van Willem III op het stadhuis, een beker van het smidsgilde en Johannes Heckius.

Later zal ik vermelden de gedeeltelijke uitgave der Stadregten van Kampen; thans moet ik wijzen op de volgende uitgaven vanwege deze Vereeniging: geschiedkundige aanteekeningen onder den titel: de annalibus quaedam nota; geschiedkundige aanteekeningen over de gebeurtenissen van zijnen tijd door Johan van Breda; uittreksels uit een dagboek van Arend toe Boecop, de beide Ordinarii. Bovendien werden meer of minder uitvoerig behandeld, de verkrijging der Kamper-eilanden, de scholen tot in de 17e eeuw, het Pesthuis, O. L. V. Broederschap, de Engelsche avonturiers in 1597 en 1598, eene vergadering der burgerwacht in 1787; Geert van Wouw, de klokkegieter en zijne opvolgers: Gerardus Morre en zijn Grieksch lexcion; Ernst Maeler, een Kamper schilder uit de 16e eeuw; Regnerus Bogerman; Herman Croeser en zijn ontwerp tot een nieuw stadregt; betonning der zeegaten van de Noordzee in de 15e en 16e eeuw.

De geschiedenis, inrigting en instellingen van Genemuiden werden behandeld en vooral de Meenthe of Burgerweide aldaar.

Voor Hasselt bepaalde zich de aandacht hoofdzakelijk op de invoering der Hervorming, de broederschappen van het H. Sacrament en de H. Maagd, de Sacramentskapel, de Hasselter munt en den Hasselter drukker Peter van Os.

De penningkunde leverde onderwerpen van bespreking in de Kamper noodmunten, de Schrikkenborgers, het Paterbornsgeld, de zoogenoemde moutons en een muntje van Zweder van Voerst. Evenzoo sommige gemeentezegels en daaronder de oudste van Zwolle, wapens op den predikstoel en de klok te Nieuwleusen voor de zegel- en wapenkunde.

Over de geslachten toe Boecop en van Breda werden geslachtlijsten meêgedeeld achter de uitgegeven geschriften van Arend toe Boecop en Johan van Breda. Uitvoerige opgaven en gedeeltelijke geslachtlijsten der familien van der Beke en van Essen werden opgemaakt en meêgedeeld. Vooral echter in de Naamlijst der gecommitteerden ten landdage door ons overleden medelid mr. J. van Doorninck zijn duizende van genealogische opgaven over de meeste Overijsselsche geslachten opgenomen.

Tal van onderwerpen van dikwijls ver uiteenloopenden aard, maar die toch steeds betrekking hebben tot Overijssel en hare geschiedenis, werden afwisselend behandeld. Daaronder bijv. de Overijsselsche incunabelen; van de pamfletten en brochures uit de 17e eeuw werd eene zoo volledig mogelijke lijst gegeven; de nagelaten papieren van J. D. van der Capellen werden besproken. Evenzoo de vroegste betrekkingen tusschen St. Agnietenberg en Windesheim, de brug te Berkum, de ververveening te Staphorst, de predikanten te Staphorst, Roveen en IJhorst; de landeweeren; de Hessewegen;

de middelen van verkeer vooral in de 18e eeuw en in het westelijk Overijssel; het gildewezen en de gildepenningen; de Essensche leenen; de notarissen tot de 17e eeuw en hunne merken; de contracten van correspondentie; het necrologium en chartularium van het klooster te Diepenveen; het dobbelspel en de Deventer almanak van 1577.

Wanneer men met deze lange lijst van onderwerpen uit de Overijsselsche geschiedenis, die door de Vereeniging werden ter hand genomen en waarvan nog zooveel mag zijn overgeslagen; wanneer men met deze lijst vergelijkt het betrekkelijk geringe aantal onderwerpen uit het Overijsselsche regt door haar behandeld, dan zoude men bij den eersten oogopslag in den waan kunnen komen, dat door haar minder ijver, minder belangstelling is betoond aan dit tweede, maar daarom vooral niet minder gewigtig onderdeel van den haar voorgestelden werkkring. Houdt men evenwel in het oog den omvang en de moeilijkheid van ieder dier onderwerpen; bedenkt men dat hier niet, zooals bij het geschiedkundige, reeds zooveel was vóórgearbeid, dan zal men alras tot de overtuiging komen, dat op dit gebied door de Vereeniging minstens evenveel als op dat der geschiedenis is geleverd.

Om een eenigzins meer geleidelijk overzigt te geven zal ik afzonderlijk vermelden alles wat betrekking heeft tot de landbrieven en het landregt, tot de Stadregten, tot de dijkregten, tot de markeinrichting en markeregten en tot de hofregten.

Bij de landbrieven en landregten werd besproken een gelijktijdige druk van den landbrief van Bisschop David van 1478; hijen en tegeders; de bodgoederen; de verschillende uitgaven van het landregt; de regtstoestand

der stichtingen (universitates rerum) en der zedelijke ligchamen (universitates personarum); de regtstoestand der fructus non percepti onder het landregt; de aanteekeningen van Racer op de zes eerste titels van het landregt werden uitgegeven en de Crimineele Ordonnantie van Philips, vooral met het oog op hare afkondiging, maakte een onderwerp van bespreking uit.

Over de wijze van uitgave der stad-, dijk- en markeregten werd gehandeld, zoomede over den stadbrief van Zwolle, de verschillende stadregten van Zwolle, dat van Hasselt en haar hooger beroep op Deventer en dat van Rijssen. Eindelijk werden gedrukt het stadregt van Delden; van dat van Kampen het Boek van Regte, Guldeboek en Digestum Vetus, terwijl het Digestum novum voor de pers gereed ligt. De stadregten van Hasselt, Vollenhove en Goor zijn in bewerking en de oudste stadregten van Zwolle zullen in bewerking worden genomen. Van dijkregten zijn uitgegeven dat van Vollenhove, waarbij zijn gevoegd de stukken over de gemeenmaking der dijken in dat kwartier; het dijkregt van Hasselt met inbegrip van het oudere; dat van Zuidbroek en van Zalk.

De markeinrigting en de markeregten trokken in hooge mate de aandacht tot zich. Nadat gehandeld was over de uitgave van marke-boeken en wille-keuren, werden algemeene beschouwingen opgesteld en uitgegeven over de punten, waarop bij het onderzoek van markeboeken en markeregten inzonderheid dient gelet. Bovendien hield men zich onledig met het ontwerpen eener markekaart voor Overijssel, waarop evenwel het gedeelte dat Zalk, Kampen, het oude kwartier van Vollenhove en de marken voortgekomen uit de oude marke van Mastebroek betreft, zal moeten worden aangevuld.

Daarop zijn bijeenverzameld en uitgegeven de regten der marken Leussen, Emmen, Dalmsholte, Archum, Verssen, Herfte, Stégeren, Zalné, Lenthe, Gietmen, Herculo, de Lutte, Hengvorden, Rande. Bovendien werden nog enkele marken en daaronder die van Mastebroek, Zwolle en de Lutte herhaaldelijk besproken; eene uitvoerige behandeling viel aan de Meenthe of burgerweide te Genemuiden ten deel.

Betrekkelijk de hofregten werden uitgegeven eene memorie van Racer over de hofhoorigheid, twee memoriën van het voormalig departementaal geregtshof in Overijssel en een advijs van Mr. J. D. Meijer over de hofregten in Overijssel.

Niet onbeduidend was er reeds vroeger gearbeid tot opheldering van Overijsselsch regt en geschiedenis; groot is, zooals we straks hebben gezien, hetgeen onze Vereeniging te dien aanzien heeft verrigt. Maar dat alles te zamen genomen is nog weinig in vergelijking van hetgeen zal moeten worden gedaan, eer Overijssel in het bezit zal wezen van eene geschiedenis, die met volle regt in omvang en diepte voldoende mag worden genoemd.

Daartoe is noodig volledige bekendheid met alle de bewaarplaatsen, waar bronnen voor die geschiedenis voorhanden zijn en volledige algemeene bekendheid van alles, wat die bewaarplaatsen bevatten. Eerst wanneer dat alles onder de oogen van het algemeen zal zijn gebragt, zal met vrucht de grondige bewerking dier geschiedenis kunnen ter hand genomen worden. Zij, die over het voormalig provinciaal archief en over dat van Kampen zijn gesteld, zullen gewis, door op den ingeslagen weg voort te gaan, ons in het bezit stellen van

nauwkeurige en volledige registers op hunne archieven. De Vereeniging zal wat ze voor Ootmarsum, Oldenzaal en Hasselt heeft verrigt verder voortzetten. Met grond mag men hopen en aannemen, dat het verlicht bestuur van Deventer en de kundige archivaris van Zwolle op gelijke wijze de volledige bekendheid der hun toevertrouwde archieven door het uitgeven van gedetailleerde registers zullen bevorderen en mogelijk maken.

Evenzeer is het als zeker aan te nemen, dat de Vereeniging en hare leden niet zullen verflaauwen in hunnen ijver om geschied- en regts-bronnen voor Overijssel en hare onderdeelen algemeen bekend te maken. Bij haar toch kan niet, zooals in het eindige leven van den individueelen mensch, een langzaam verminderen en eindelijk geheel ophouden van lust en kracht tot werken plaats vinden. Integendeel, door het steeds toetreden van jeugdige leden met jeugdige kracht en jeugdigen ijver moet haar vermogen, om hetgeen ze zich eens ten doel heeft gesteld te verwezenlijken, gestadig blijven bestaan en toenemen.

Wanneer dan de medewerking van hen, die daar buiten staan, zich daarbij voegt, dan kan het niet anders of dit algemeene pogen moet meer en meer leiden tot hetgeen wij allen wenschen: eene zoo volledig mogelijke kennis van Overijsselsch Regt en Geschiedenis

Toen de Vereeniging besloot op deze vergadering te vragen eene herinnering van haar ontstaan en van hare werkzaamheden, ten einde langs dien weg een overzigt te verkrijgen van hetgeen hare verdere taak moet wezen, voegde ze daarbij tegelijkertijd het besluit om terzelfder gelegenheid eene Geschiedkundig-Overijsselsche tentoonstelling te openen, als een middel tevens om de lust

en belangstelling van het algemeen op te wekken voor datgene, wat de Vereeniging zich ten taak heeft gesteld. Groot was van den aanvang af de belangstelling in deze tentoonstelling. Niet het minst levendig en ijverig betoonde zij zich van de zijde van hen, die de vermoeijende daaraan verbonden werkzaamheden op zich namen en volbragten en van de zijde van hen, die een aanzienlijk aantal voorwerpen voor die tentoonstelling aanboden of op andere wijze het ondernomen werk steunden.

Moge die algemeene belangstelling zich blijven openbaren en daarmede de wenschen der Vereeniging vervuld worden.

Onmiddellijk na het uitspreken dezer rede, nam het bestuurslid mr. G. Wicherlink het woord. Hij wees er op dat gedurende het 25jarig bestaan der Vereeniging verreweg het meerendeel der vergaderingen gepresideerd was door den heer Bijsterbos, die zooveel had bijgedragen tot de oprichting zelve. Spreker legde er nadruk op dat door zijn beleid de Vereeniging niet gestrand was op die klip, waarop soortgelijke vereenigingen zoo dikwijls vergaan zijn, dat zij een te uitgebreid programma zoeken te verwerkelijken en eenzijdig zijn in hare werkzaamheden.

Hij had steeds een geest van eensgezindheid en waardeering onder de leden weten aan te kweeken en te bewaren en bij uiteenloopende meeningen botsingen weten te voorkomen, zoodat het niet te verwonderen was dat de leden er behoefte aan hadden, om hunnen geachten Voorzitter op dezen feestdag een blijk van hoogachting aan te bieden, waarvoor uitgekozen was het prachtwerk van PAUL LACROIX (*le bibliophile Jacob*).

Onder luide toejuichingen der vergadering werd dit aandenken aan den Voorzitter overhandigd, die een hartelijk woord van dank uitsprak.

Vervolgens deelde de Voorzitter mede:

1°. dat de heeren J. Kalff, P. L. Moens, mr. A. C. de Raaijdt, C. B. H. Roijer en F. P. de Poorter verklaard hebben het lidmaatschap der Vereeniging aan te nemen;

2°. dat overleden is de heer mr. W. H. IJssel de Schepper te Olst;

3°. dat ingekomen zijn de navolgende geschenken:

a. van A. A. Vorsterman van Oijen te 's Gravenhage: Kaart van het graafschap Bentheim en Steinfurt (17e eeuw) en een overdruk van een opstel van de hand des inzenders: „Geslacht-, wapen- en zegelkunde" getiteld;

b. van den heer A. J. Dull te Almelo: Een alphabetisch jaarregister op de resolutien van Ridderschap en Steden van 1640—1740, zijnde een manuscript in folio;

c. van de Gedeputeerde Staten van Overijssel: Het verslag over den toestand der provincie Overijssel in 1881;

d. van den Bibliothecaris van den Aartsbisschop te Utrecht: Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom, deel X, 3e afl.;

4°. dat mr. J. I. van Doorninck in bruikleen aan de Vereeniging heeft afgestaan:

a Nederlandsche Jaarboeken 1747—1798, 125 dln.

b. van Mieris, Groot Charterboek, 4 dln. folio;

c. verzameling van Placaten, Resolutien enz. van het gemeentebest der Vereenigde Nederlanden, 53 dln., voor al hetwelk op de gebruikelijke wijze de dankbetuiging heeft plaats gehad;

5°. dat afgedrukt en aan de leden verzonden is het verslag van de handelingen der 49ste vergadering.

Daarop schorst de Voorzitter de vergadering, na welker heropening de heer mr. J. I. van Doorninck eene bijdrage levert over de schildersfamilie ter Borch.

Zóó en niet Terburg, gelijk gewoonlijk geschiedt, moet de naam worden geschreven, gelijk spreker gebleken is uit een gezette beschouwing der eenige verzameling en curiosa van deze familie, het eigendom van den heer L. T. Zebinden hier ter stede, helaas, niet op de tentoonstelling aanwezig. De familie ter Borch was sedert eeuwen in Zwolle bekend; in 1445 vond spreker o. a. den naam. Herman ter Borch, de grootvader van den meest bekende der ter Borchen, overleed vóór 1634. Zijn zoon Geert, 1584—1662 — de vader van onzen ter Borch — bestemd voor de convooien en licenten — was een zeer verdienstelijk teekenaar. De stukken van zijn hand zijn krachtig van toon; 't zijn meest bijbelsche tafereelen. Hij deed eenige reizen van 1602—1609 en was o. a. te Rome met H. ter Brugghe, Avercamp en andere personen, wier omgang van invloed is geweest op de ontwikkeling van Geert en daardoor ook op die van zijn zoon Gerard.

Geert ter Borch is driemaal getrouwd geweest, de derde vrouw was uit Deventer, 't geen wellicht aanleiding is geweest voor het later vertrek van Gerard ter Borch naar Deventer.

Gerard was een zoon uit het eerste huwelijk en werd geboren 1608, welk jaartal echter wellicht in 1617 moet worden veranderd. De Zwolsche doopregisters beginnen niet voor 1619, dus is dit niet juist na te gaan. Hij ontving, evenals zijn broeders en zusters, een zeer zorgvuldige opvoeding, vertoefde eenigen tijd te Haarlem, toen te Amsterdam, later in 1635 in Engeland, gelijk

o. a. blijkt uit een brief van zijn vader, Geert ter Borch, in welken brief mede een verhandeling voorkomt over de etskunst. In 1647 deed Gerard een reis naar Munster, terwijl hij vóór of in 1654 te Deventer was bij zijn neef Hendrik, aldaar burgemeester, bij welken Hendrik de stadhouder Willem III vaak logeerde. Gerard ter Borch was dus in de gelegenheid een portret van Willem III te schilderen. Dat portret werd in de Deventer raadzaal gehangen, maar later vernield en vervangen door een ander, 't welk waarschijnlijk niet van ter Borch is.

Hij huwde in 1654 met Geertien Matthijssen, weduwe Daems en vestigde zich te Deventer. Hier ter stede woonde hij waarschijnlijk in de Sassenstraat, het perceel vroeger bewoond door den heer A. J. Scriverius. In 1655 werd hij Klein Burger van Deventer en in 1666 lid der Gezworen Gemeente In een testament van 1681 wordt bepaald, dat zijn stoffelijk overschot naar Zwolle moest worden overgebracht. Vóór de Meentsluibank in de Groote Kerk zijn dan ook een drietal zerken met 't wapen van de familie ter Borch, waar het overschot hoogstwaarschijnlijk rust. Verschillende van deze feiten werden gememoreerd in een bruiloftvers van Roldanus.

Onder de talentvolle leden der schildersfamilie ter Borch moet vooral worden genoemd Gesina ter Borch, een kind uit het derde huwelijk, 1631 geboren; zij was zeer bekwaam in citherspel, dichtkunst en teekenkunst. Haar teekeningen doen denken aan die van Avercamp. Van haar vindt men op de tentoonstelling een teekening in Oost-Indischen inkt: Grasdorp vegt tegen een viswijf te Zwolle, alsmede een aquarel: „een markt." Er bestaat van haar ook een stuk, een ruiter in de kerk

rijdende, vermoedelijk haar bruidegom, die krankzinnig zou geworden zijn. Vermoedelijk is hieraan haar meer ernstige stemming te danken. Een of ander attribuut, den dood herinnerende, wordt dan ook bijna altijd in haar stukken aangetroffen. Eenige Doodendansjes zijn zeer verdienstelijk. Haar zinspreuk was: deught maeckt schoonheidt. Zij stierf 1690.

Onder de leden van het geslacht komen nog voor Wolter en Jan ter Borch, de laatste een leerling van Moreelse.

De heer van Doorninck sprak ten slotte de hoop uit, dat deze mededeelingen de belangstelling in de stukken van ter Borch, op de tentoonstelling in goeden getale aanwezig, zou verhoogen.

Op verzoek verklaarde hij zich gaarne bereid een en ander af te staan voor de verslagen.

Daar geen der leden uit het medegedeelde aanleiding neemt tot het doen van vragen, betuigt de Voorzitter den spreker, onder instemming der vergadering, haren dank voor deze bijdrage, welke in de Verslagen en Mededeelingen zal worden opgenomen.

De heer mr. P. J. G. van Diggelen vraagt of dit ook geschieden zal met de openingsrede van den Voorzitter, waarop door dezen wordt medegedeeld dat het Bestuur besloten had deze op te nemen in het verslag van het in deze vergadering verhandelde.

Daarop wordt de vergadering gesloten.

Het Bestuur vermeent aan dit verslag te moeten toevoegen de rede door den heer Commissaris des Konings in Overijssel, mr. J. H. Geertsema Czn., als eere-voorzitter

der regelingscommissie van de tentoonstelling bij hare opening in het Gouvernementsgebouw uitgesproken, zooals deze rede voorkomt in de *Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant* van 18 Augustus 1882

Elke tijd heeft zijn eigenaardigheden — zijn eigenaardige wijze, waarop de mensch blijk geeft van zijn belangstelling in alles wat met zijn intellectueele en materieele behoeften in betrekking staat.

Zoo is onze tijd bij uitnemendheid de tijd der tentoonstellingen. Het moge waar zijn, wat ons nog onlangs werd medegedeeld, dat tentoonstellingen ook vroeger, in overoude tijden zelfs, niet onbekend waren, op zoo velerlei verscheiden gebied, als ze thans worden gehouden, hebben de voorgeslachten ze zeker niet aanschouwd.

We mogen aannemen, dat dit verschijnsel van den tijdgeest niet zonder invloed is gebleven op de wording van de tentoonstelling die hier binnen Zwolle staat gehouden te worden en die men mij verzocht heeft te dezer plaatse met een kort woord te openen.

De Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, vroeger door eenige wetenschappelijke mannen opgericht, viert het feest van haar 25jarig bestaan; 25 jaren, M. H.! van onafgebroken werkzaamheid op een gebied, dat in hooge mate ons aller belangstelling verdient.

Het was eene gelukkige gedachte, een wijs besluit, naar ik meen, van de Vereeniging om dat feest te vieren door het houden eener tentoonstelling van voorwerpen, die geacht kunnen worden met den vroegeren toestand van Overijssel in verband te staan.

In het verleden ligt het heden!

Wij kinderen van de 19de eeuw, we leven in een

tijd van haast, van rustelooze, van onrustige haast. 't Is al veel, als we nu en dan eenige oogenblikken stilstaan bij het *heden;* meestal zijn we met onze gedachten, onze wenschen en begeerten in de toekomst; aan 't *verleden* wordt door slechts weinigen voortdurend gezette aandacht geschonken. En toch heeft dat verleden voor ons groote waarde. Alle beschaafde volken, de meest modern ontwikkelden niet uitgezonderd, wortelen nog in 't verleden en trekken daaruit voortdurend een deel hunner beste krachten. Wat we thans zijn is niet 't gevolg van het blinde toeval, maar de vrucht van geheel onze geschiedenis. Ieder, die aanspraak wil maken op den naam van beschaafd man, moet die geschiedenis van zijn land, van zijn gewest, althans in groote trekken kennen. Groot is daarom de dank, dien we verschuldigd zijn aan die weinige mannen, die genoegzaam wetenschappelijken zin, kennis en tijd hebben om de geschiedenis van de ontwikkeling van ons volk tot een bepaald punt van onderzoek te blijven maken en alzoo voor ons de oorzaken, den oorsprong van hetgeen heden is, in 't verleden blijven nasporen.

En ook daarom hebben geschied- en oudheidkundige tentoonstellingen, zooals we onlangs in Leeuwarden mochten aanschouwen en ons hier door de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis wordt bereid, een bij uitstek nuttige strekking. We worden daardoor toch weder voor eenige oogenblikken verplaatst in het leven der voorvaderen, wier zeden en gebruiken, ontwikkeling en kunstzin aan velen schier onbekend bleven; we leeren de velden kennen, door de voorgeslachten ontgonnen en bearbeid en waarop wij thans oogsten, terwijl we op nieuw worden herinnerd

aan hen, die zich weleer op 't gebied van wetenschap en kunst verdienstelijk hebben gemaakt.

Dat alles zal niet alleen kunnen leiden tot vermeerdering van onze kennis, maar ons tevens in staat stellen te voldoen aan een plicht, die op ons rust.

Evenals het heden de vrucht is van 't verleden, zoo ook heeft het thans levend geslacht, voor een deel althans, de toekomst van 't nageslacht in zijn hand.

De geschiedenis van 't verleden nu leert ons de fouten kennen die we hebben te vermijden; ze wijst ons den weg aan, waarlangs we kunnen medewerken om den nazaat te brengen tot een hoogere zedelijke en verstandelijke ontwikkeling, tot meerdere ware beschaving; den weg eindelijk, waarlangs we kunnen medewerken om ons vaderland, om Nederland ook voor de toekomst een waardige plaats onder de volkeren te doen innemen.

Dat voorzeker was ook het doel, dat de vereeniging op het oog had, toen ze tot het houden der tentoonstelling besloot. Zal dat doel worden bereikt, dan zullen wij, voortdurend en zonder ophouden, ieder in zijn kring, onze vrienden en bekenden tot het bezoeken en herbezoeken der tentoonstelling moeten opwekken. Zoo zullen wij, naar 't mij voorkomt, het bestuur, de commissie en allen die hen ter zijde stonden, het best onze dankbaarheid kunnen bewijzen voor den waarlijk zwaren arbeid die zij zich wel hebben willen getroosten.

En met dit kort woord, de Geschiedkundig-Overijsselsche Tentoonstelling, die ons hier binnen de goede stad van Zwolle is bereid, voor geopend verklarende, noodig ik u, mijne heeren, uit, om u onder 't geleide van de commissie van hier te begeven naar de tentoonstelling, ten einde U daar door eigen aanschouwing te

verzekeren van de juistheid der meening, — die ik mij veroorloof hier als de mijne uit te spreken — dat de hoogst moeilijke en zeer zeker ietwat gewaagde onderneming, volkomen is gelukt!

LIJST DER LEDEN[1]

van 1857—1882.

1857.

Mr. J. C. Bijsterbos	Oprichters.	Zwolle.
†Mr. G. Dumbar		
†Mr. J. N. J. Heerkens		
Mr. A. A. W. van Wulfften Palthe		Oldenzaal.
†Mr. G. A. IJssel de Schepper .		

1858.

†Jhr. mr. C. Backer.
†Mr. J. van Doorninck.
†Mr. F. P. A. Heerkens.
†Mr. L. Hertzveld.
†Mr. W. H. Cost Jordens.
†Mr. H. W. Jordens.
†Mr. J. Kalff.
†Mr. H. van Logchem.
†P. C. Molhuijsen.
†Mr. J. M. van Rhijn.
†Mr. J. van Riemsdijk.
†Mr. B. J. B. van Sonsbeeck.
†Jhr. mr. H. A. Wttewaal van Stoetwegen.

[1]) Zij, die als leden bedankt hebben of overleden zijn, zijn met een kruisje aangewezen.

† Dr. J. van Vloten.
Mr. J. A. G. baron de Vos van Steenwijk Brummen.
† F. A. Ebbinge Wubben.
† Mr. P. Bosscha.
Mr. A. J. Duijmaer van Twist . . . . Diepenveen.
† J. C. baron van Haersolte van Haerst.
† Mr. J. G. de Witt Hamer.
Mr. G. D. Jordens . . . . . Zwolle.
Mr. H. E. C. van Kerckhoff . . . . . Arnhem.
† Mr. R. A. Kerkhoven.
Mr. F. W. A. K. baron van Knobelsdorff van de Gelder . . . . . Wijhe.
† Mr. T. W. van Marle.
† Dr. P. A. van Meurs.
Mr. A. van Naamen van Eemnes . . . Zwolle.
Mr. F. L. Rambonnet Fz. . . . . Wijhe.
Mr. L. J. Rietberg . . . . . Zwolle.
Mr. G. Roijer . . . . . "
Jhr. mr. J. A. Sandberg . . . . "
† Mr. H. van Sonsbeeck.
Mr. C. H. Stork . . . . . Almelo.
† Mr. J. W. J. baron de Vos van Steenwijk.
† Mr. J. J. Willet.
† Mr. D. baron Bentinck tot Schoonheten.
† Mr. J. Duijmaer van Twist.
C. H. A. Engelenberg . . . . . Kampen.
Mr. D. G. Kortenbout van der Sluijs . Arnhem.
Dr. A. M. Ledeboer . . . . . Deventer.
Mr. C. J. R. Nobel . . . . . Zwolle

1 8 5 9.

Mr. A. van Delden . . . . . Deventer.
† Mr. F. Dijckmeester.
† Dr. C. A. Engelbrecht.
† Mr. A. van de Graaff.
Jhr. mr. G. C. Junius van Hemert . . Avereest.

†Jhr. mr. H. P. M. C. van Ingen.
†P. Jennes.
†Mr. L. E. Lenting.
†J. A. T. Geisweit van der Netten.
†Mr. G. D. Ribbius.
†Mr. P. H. J. IJssel de Schepper.
G. J. G. Vidal de St. Germain . . . Heino.
†Mr. B. Brouwer.
†W. A. Elberts.
Mr. H. O. Feith. . . . . Groningen.
†G. J. H. Janssen.
†Mr. E. A. Jordens.
†Mr. H. ter Kuile Ez.
†Mr. H. A. J. Pennink.

1 8 6 0.

†Mr. H. H. A. van Berckel.
J. D. van Hasselt . . . . . Kampen.
†Dr. W. J. A. Huberts.
†Mr. G. A. de Meester.
Mr. J. H. van Roijen . . . . . Zwolle.
†A. W. P. Weitzel.
†Mr. G. T. J. Wicherlink.
†Mr. D. H. Wicherlink.
Mr. H. R. van Marle . . . . . Deventer.
Mr. B. W. A. E. baron Sloet tot Oldhuis Zwolle.
†Mr. A. J. Duijmaer van Twist.
†Mr. C. Duijmaer van Twist.
†C. M. Wijnen.

1 8 6 1.

†Mr. J. R. A. Engelenberg.
†Dr. F. G. B. van Bleeck van Rijsewijk.
Mr. P. J. G. van Diggelen . . . . . Zwolle.
P. J. B. Robidé van der Aa . . . . 's Gravenhage.
Mr. A. G. A. baron Sloet tot Oldhuis . Zwolle.
†Dr. P. H. Tijdeman.

1 8 6 2.

J. van Deventer H.Az.	Zwolle.
A. Höfelt	Kampen.
†Mr. R. A. baron van Hoevell Nijenhuis.	
†Jhr. W. T. Sandberg.	
†Jhr. mr. J. W. van Thije Hannes van Empel en Meerwijk.	
†J. H. E. van der Zandt.	
Mr. H. W. J. van Marle	Deventer.
Mr. G. Wicherlink	Zwolle.

1 8 6 3.

†Dr. N. J. B. Kappeijne van de Copello.	
†Mr. S. H. de la Sablonière.	
†H. van Voorst.	
J. C. Zimmerman	Amsterdam.
†Mr. J. D. C. baron van Heeckeren van Wassenaer.	
†Mr. H. J. Swaving.	

1 8 6 4.

†R. Campbell.	
Mr. B. J. L. baron de Geer van Jutphaas	Utrecht.
†Mr. P. A. S. van Limburg Brouwer.	
†Mr. P. Mijer.	
†J. A. W. van Ophuijsen.	
†H. J. Schimmel.	
Mr. E. J. I. van Sonsbeeck	Zwolle.
Mr. P. Verloren	Utrecht.
†Mr. G. A. Vos de Wael.	
†Mr. E. J. A. graaf van Bijlandt.	
Mr. J. Gratama	Zwolle.
Jhr. mr. C. J. C. H. van Nispen tot Sevenaer	Arnhem.
Dr. H. F. Thijssen	"
†Mr. W. J. L. Umbgrove.	
†Mr. W. C. Verweij Mejan.	

1865.

†Mr. P. C. baron Nahuijs.
†J. A. van Asselt.
Mr. J. Dirks . . . . . Leeuwarden.
†Dr. G. J. Dozij.
L. Hulscher . . . . . Deventer.
†Dr. J. Meuleman.
Mr. R. G. Philipson. . . . . Zwolle.
Mr. A. F. Vos de Wael . . . . . "

1866.

Mr. J. I. van Doorninck . . . . . Zwolle.
Mr. L. E. A. baron Sloet tot Oldhuis . Haarlem.
Mr. D. Wicherlink . . . . . Zwolle.
Mr. C. F. Kaempff . . . . . "
†Dr. J. J. Cornelissen.
Mr. W. C. I. J. Cremers . . . . . Arnhem.
Mr. C. J. Sickesz. . . . . Laren.

1867.

Mr. R. C. Nieuwenhuijs . . . . . Deventer.
Mr. J. P. Verloren . . . . . Zutphen.
†Mr. G. A. Kleijn.
Dr. A. J. Vitringa . . . . . Deventer.
†J. Meulman.
†Mr. H. E. Moltzer.
Dr. R. Fruin . . . . . Leiden.
Mr. J. de Wal. . . . . Deventer.
†Dr. W. Moll.
†Dr. E. Verwijs.
†Dr. L. A. te Winkel.
Dr. M. de Vries . . . . . Leiden.
†F. de Stoppelaar.
Mr. H. G. Jordens . . . . . Deventer.
Mr. E. N. F. Heerkens . . . . . Zwolle.

1868.

†H. H. Nieuwenhuis.
†H. W. J. Sannes.
†J. Jongeneel.
O. A. Spitzen . . . . . Zwolle.
Mr. J. H. E. Meesters . . . . . Avereest.

1869.

†J. A. baron van Ittersum.
Mr. B. Mulder . . . . . Almelo.
†Mr. J. T. H. Hulsken.
Mr. L. A. J. W. baron Sloet van de Beele Arnhem.
†Mr. Hendrik G. Jordens.
Mr. J. Cromhoff. . . . . Almelo.
Mr. R. E. Hattink . . . . . "

1870.

†Dr. C. P. Hofstede de Groot.
H. J. van Opstall . . . . . Rijssen.
Mr. R. J. W. F. baron van Hoevell. Zwartsluis.
A. M. K. W. baron van Ittersum . 's Hertogenbosch.

1871.

Mr. J. A. Fruin. . . . . Utrecht.
Mr. D. van Laer . . . . . Zwolle.
Mr. G. W. baron de Vos van Steenwijk De Wijk.
†Mr. J. E. C. D. IJssel de Schepper.
†Mr. J. J. Smits.
M. Wertheim Salomonson . . . . Amsterdam.
†Mr. W. H. IJssel de Schepper.
†Mr. J. A. Hofkes.
†Jhr. mr. L. F. W. E. Binkhorst tot den Binkhorst.
G. A. S. van Sonsbeeck . . . . . Zwolle.
Mr. G. E. Vos de Wael . . . . . "
H. G. P. van der Biesen . . . . "
†Dr. W. B. J. van Eijk.

1872.

† Mr. D. J. R. Brants.
Mr. W. baron van Goltstein van Oldenaller — 's Gravenhage.
Dr. C. Leemans . . . . . Leiden.
Jhr. mr. V. E. L. de Stuers . . . . 's Gravenhage.
Mr. A. van Laer . . . . . Almelo.
Mr. J. van Wulfften Palthe. . . . . "
† Dr. B. J. C. Essink.
† Mr. L. Ph. C. van den Bergh.
Jhr. mr. J. J. de Geer tot Oudegein . Utrecht.
† Mr. J. W. van Goens.

1873.

Mr. J. Nanninga Uitterdijk . . . . . Kampen.
H. A. D. I. baron van Haersolte. . . Zwolle.
Mr. S. J. baron van Pallandt . . . . Ambt Ommen.
Mr. W. J. Engels . . . . . Ootmarsum.
Mr. H. E. Kann. . . . . Amsterdam.
Mr. P. C D. Ledeboer . . . . . Almelo.
Mr. W. ten Bruggen Cate . . . . . "

1874.

† Mr. P. M. Beelaerts van Emmichoven.
Mr. Th. Ruijs J.Pz. . . . . Kampen.
Jhr. mr. Th. H. F. van Riemsdijk . . 's Gravenhage.
Mr. W. F. E. baron van Aerssen Beijeren van Voshol. . . . . Zwolle.
† A. G. J. E. Hesselink.
† Mr. J. Meinesz.

1875.

Jhr. mr. G. J. C. Schimmelpenninck . Diepenheim.
Mr. M. Sichterman. . . . . Zwolle.
Mr. S. Muller Fz. . . . . Utrecht.
† Mr. C. F. G. de Menthon Bake.
Mr. G. W. baron van Dedem . . . . Ommen.
† Mr. J. M. Roessingh Udink.

Mr. W. H. Helmich. . . . . Zwolle.
Mr. L. J. Vos de Wael . . . . „
Mr. D. Dumbar . . . . . Deventer.
†J. G. Frederiks.
Mr. C. Pijnacker Hordijk. . . . 's Gravenhage.
†J. L. Nierstrasz.

1876.

†P. H. F. Braam.
Jhr. mr. P. J. Teding van Berkhout Baarn.
N. S. Rambonnet . . . . . Elburg.
Mr. J. G. Veening . . . . . Almelo.
L. F. A. H. baron van Heeckeren Zutphen.
Jhr. A. L. F. T. van der Wijck . 's Gravenhage.
Mr. W. H. de Beaufort . . . . Leusden.

1877.

J. H. W. Lamberts. . . . . Almelo.
L. E. Hofkes. . . . . „
C. L. Weitzel . . . . . Vriezenveen.
Jhr. mr. M. W. C. de Jonge . . Almelo.
Mr. E. W. Guljé. . . . . „
Mr. C. W. A. baron van Haersolte Zwolle.
W. T. Ort Jr. . . . . Oldenzaal.
Mr. J. H. A. M. Essink . . . . „

1878.

Mr. J. H. Geertsema . . . . . Zwolle.
J. Hogeman . . . . . Ambt Hardenbergh.
Mr. C. baron de Vos van Steenwijk Zwolle.
†Mr. S. M. S. de Ranitz.
Mr. A. J. Dijckmeester . . . . Deventer.

1879.

Mr. A. J. van Riemsdijk. . . . Hellendoorn.
Jhr. E. J. J. S. von Bönninghausen Lonneker.
Th. E. F. Heerkens. . . . . Zwolle.
F. G. van Pesch. . . . . „

1880.

Dr. A. van Doorninck.	Deventer.
Dr. J. H. Gallée	Utrecht.
A. Snellen	Almelo.
†Mr. D. de Blocq van Haersma Buma.	
Mr. C. H. J. Persille	Almelo.
Mr. C. W. U. G. baron van Heeckeren van Wassenaer	Ambt Delden.
Mr. G. F. M. Pathuis Cremers . . .	Zwolle.
Mr. G. J. Storm Buijsing	"
Dr. J. G. R. Acquoy	Leiden.
G. Jordens.	Enschede.
R. A. de Monchij	Hengelo.
H. J. Ekker	"
Dr. O. J. Risselada	Almelo.

1881.

J. R. Meesters	Steenwijk.
Jhr. mr. G. W. A. van der Wijck . .	"
Mr. J. van Setten	Zwolle.
Mr. S. J. Fockema Andreæ.	Leiden.
N. A. Cramer	Zwolle.
F. P. A. Tellegen	"
H. Ledeboer	Almelo.
Mr. E. E. van Riemsdijk	"
Mr. G. Kortenbout van der Sluijs . .	"
Mr. P. C. A. Sichterman	Zwolle.
A. J. Nijland.	Utrecht.
Mr. J. J. S. baron Sloet.	Arnhem.

1882.

J. M. baron van Voorst tot Voorst . .	Zwolle.
A. Déking Dura.	"
J. Fabius	"
Mr. E. R. E. Brants	Almelo.

J. Kalff.	Zwolle.
Mr. H. G. Kronenberg	Deventer.
C. B. H. Roijer	Zwolle.
P. L. Moens	//
Mr. A. C. de Raaijdt	//
F. P. de Poorter	Oldenzaal.
L. H. A. de Chalmot	Zwolle.
Dr. C. Mensinga	//
Mr. J. C. Roosenburg.	//
A. F. graaf van Rechteren Limpurg .	Ambt Almelo.
A. baron van Dedem	Dalfsen.
Dr. H. J. A. M. Schaepman	Rijsenburg.
J. H. Hofman	Everdingen.
G. H. Immink	Rijssen.

CORRESPONDEEREND LID.

F. van der Haeghen, 1863. . . . . Gent.

BUITENGEWOON LID.

Dr. M. F. G. A. Campbell, 1873. . . 's Gravenhage.

WERKEN, UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING TOT BEOEFENING VAN OVERIJSSELSCH REGT EN GESCHIEDENIS.

Verslagen van de Handelingen der vergaderingen van de Vereeniging, 1e—50e stuk. (Niet in den handel).

Catalogus der Bibliotheek van de Vereeniging. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink, f 0.60. Met 3 supplementen, 1e bij denzelfden f 0.20, 2e f 0.10, 3e f 0.05. Zwolle, De Erven J. J. Tijl.

Register van Overijsselsche Oorkonden, No. 1—369. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink 1873. No. 370—890. Zwolle, De Erven J. J. Tijl 1875.

Verslagen en mededeelingen, 1e—12e stuk. 1e st., 1860, f 1.25 — 2e st., 1862, f 1.25 — 3e st., 1865, f 0.75 — 4e st., 1867, f 1.00 — 5e st., 1870, f 1.25 — 6e st., 1871, f 1.50 — 7e st., 1872, f 0.75. 1e—7e st. Deventer, J. de Lange — 8e st., 1873, f , Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink — 9e st., 1874, f 1.80 — 10e st., 1876, f 0.70 — 11e st., 1878, f 1.50 — 12 st., 1881, f 1.00. 9e—12e st. Zwolle, De Erven J. J. Tijl.

Verhandeling over het Graafschap Goor en beschrijving van de Heerlijkheid Almelo en Vriezenveen. Twee onuitgeg. hoofdstukken van den Tegenw. Staat van Overijssel; door wijlen Mr. G. Dumbar. Deventer, J. de Lange 1858, f 0.50.

Kronijk van Gerardus Coccius. Deventer, J. de Lange 1860, f 0.70.

Charters en Bescheiden over de betrekking der drie Overijss. steden, bijzonder van Kampen, op het noorden van Europa, 1251-1398. Deventer, J. de Lange 1861, f 1.15.

Uittreksels uit het dagboek van Arent toe Boecop volgens een HS. van de 17e eeuw. Deventer, J. de Lange 1862, f 2.40.

Kamper Kronijken, I. de Annalibus quaedam nota. Deventer, J de Lange 1862, f 0.70.

" " II. Kronijk van Johan van Breda. Deventer, J. de Lange 1864, f 1.50.

Mr. J. W. Racer, Aanmerk. omtrent de grondbeg. der zes eerste titels van het Landregt van Overijssel. Deventer, J. de Lange 1866, f 1.75.

Mr. J. van Doorninck, Geslachtk. aanteekeningen ten aanzien van de Gecommitteerden ten Landdage van Overijssel, 1610—1795, 5 stn. Deventer, J. de Lange 1871, f 7.50.

Officiatorum Frederici de Baden 1496—1516. Deventer, J. de Lange 1872.

Mr. J. I. van Doorninck, Tijdrekenk. lijst van stukken welke thans nog het oud archief der gemeente Oldenzaal uitmaken. Zwolle, De Erven J. J. Tijl 1874, f 0.75.

Mr. R. E. Hattink, Register op het oud-archief van Ootmarsum, 1e stuk. Zwolle, De Erven J. J. Tijl 1878, f 1.10.

Albergensia. Stukken betrekkelijk het klooster Albergen. Zwolle, De Erven J. J. Tijl 1878, f 5.50.

Hoofdpunten omtrent Marken. Deventer, J. de Lange 1861.

Verslag omtrent eene uitgave der stad-, dijk- en markeregten. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink 1866.

Mr. J. van Doorninck, Schets eener verdeeling van Overijssel in Schout- of Rigterambten en marken, omstreeks 1750. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink 1867.

Overijsselsche stad-, dijk- en markeregten.

I. Boek van Rechten der Stad Kampen. Dat Gulden boek. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink 1875, f 3.60. Digestum vetus. Zwolle, De Erven J. J. Tijl 1878, f 1.40.

II. Dijkregten van:
Vollenhove, 1872, f 1.50.
Hasselt, 1873, f 0.25.
Zuidbroek, 1873, f 0.25.
Hasselt (oud), 1878, f 0.15.
Zalk, 1879, f 0.80.
De drie eersten te Zwolle bij W. E. J. Tjeenk Willink; de twee laatsten bij de Erven J. J. Tijl.

III. Markeregten van:
Leusen, 1872, f 0.35, te Zwolle bij W. E. J. Tjeenk Willink.
Emmen, 1874, f 0.30.
Dalmsholte, 1874, f 0.50.
Archum, 1874, f 0.20.
Verssen, 1875, f 0.40.
Stegeren, 1875, f 0.40.
Herfte, 1875, f 0.30.
Zalne, 1872, f 0.20.
Lenthe, 1876, f 0.50.
Gietmen, 1877, f 0.35.
Herculo, 1877, f 0.25.
de Lutte, 1878, f 1.20.
Hengvorden, 1879, f 0.35.
Rande, 1879, f 0.25.
De dertien laatsten bij de Erven J. J. Tijl.

Markekaart van Overijssel. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.

Plattegrond van Campen, door P. Vtenwael, a°. 1598. Deventer, J. de Lange.
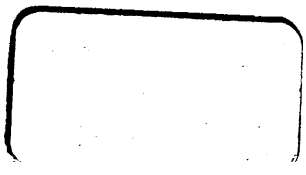
Quohier der bezittingen van 's Konings vijanden in Salland, opgemaakt in 1583. Zwolle, de Erven J. J. Tijl, 1881, f 2.